

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-11-75-203>

УДК 81'255:82091Тичина

Захарчук В.І.

Літературно-меморіальний музей-квартира П. Тичини у м. Києві

ПЕРЕКЛАДАЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ П.Г. ТИЧИНИ

Анотація. Стаття присвячена висвітленню основних аспектів перекладацької діяльності українського поета П.Г. Тичини. У роботі розглядається діяльність поета як перекладача загалом, а також своєрідність його перекладів з урахуванням впливу різних чинників, зокрема освіти та власної творчості. За результатами проведеного теоретичного дослідження встановлено, що перекладач дотримувався збереження як формальної, зокрема ритмічної та інтонаційної складових, розміру, рими тощо, так і змістовної сторін оригіналів, ґрунтуючись на вивченні творчості окремого автора, з творами якого працює перекладач. Духовна ж спорідненість перекладача з поетом / письменником виступає запорукою адекватного в усіх відношеннях відтворення вихідного тексту у цільовій мові.

Ключові слова: художній віршований переклад, П.Г. Тичина, перекладацька діяльність, вихідний / цільовий текст, адекватність перекладу.

Zakharchuk Volodymyr

Literary-Memorial Museum-Apartment of Pavlo Tychyna in Kiev

TRANSLATION ACTIVITIES OF P. TYCHYNA'S

Summary. The article deals with the analysis of various aspects of P.H. Tychyna's translation activity with the account of the biography and creative writing of the famous Ukrainian poet. The translation activity in general and various sides of Tychyna's translation work are highlighted in the article. The tasks of the article include the analysis of the formation of the poet's views on his professional activity as well as the determination of the basic principles of translation embodied in the works of P.H. Tychyna. According to the results of the conducted research, it should be claimed that the heyday of the translator's activity was observed in 1920-1922, when he translated from the Slavic languages. P.H. Tychyna has been widely published in many journals and periodicals of Ukraine, translating Georgian, Armenian and Russian poets such as O. Ovanisyan, O. Tumanyan, V. Alazan, A. Akopyan, K. Hryhoryan, O. Pushkin, M. Lermontov, ect. The poet translated from almost twenty-three languages into Ukrainian. With regard to the peculiarities of the artist's translations, one must say that P.H. Tychyna tended to preserve the formal side of the original, including rhythmic and intonational structures, meter, rhyme, etc., as well as its content with consideration of studying the creative activity of a certain author the translator works with. Moreover, Tychyna's musical and poetic activity played a significant role in making the translations. P.H. Tychyna tried to choose those artistic works that were prominent for the history of literature, and those poets who were close to him by emotion. Thus, spiritual affinity between the poet / writer and the translator appeared to be a guarantee of the adequate rendering of the original text in the target language. Although P.H. Tychyna was inclined to use "rehash" and word-based translation, often retold the sense of the original texts with his own stylistic manner using various expressive means, in general, the Ukrainian artist's translations were distinguished by high poetic culture, preservation and conveyance of the most complex melodic features of the original as well as its communicative and pragmatic component.

Keywords: artistic poetic translation, P.H. Tychyna, translation activity, original / target text, adequate translation.

Постановка проблеми. Історія українського перекладознавства сповнена іменами та прізвищами відомих українських перекладачів, які не лише досконало володіли рідним словом, але й були здатні передати своєрідність іншої мови, відображеної в поетичній чи прозовій літературі. Одним з таких митців варто вважати П.Г. Тичину, який не лише опанував значну кількість мов за своє життя, але й перекладав один з найскладніших жанрів художньої літератури – поезію.

Павло Григорович Тичина відомий українському суспільству як поет з власним новаторським творчим баченням світу, громадський діяч, який зробив великий внесок, насамперед, у розвиток культури власного народу, а також перекладач, доробок якого і якісно, і кількісно перевищує творчу спадщину багатьох відомих українських перекладачів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню творчості П.Г. Тичини як поета та громадського діяча приділяло увагу значна кіль-

кість дослідників, зокрема В. Барка [1], О. Губар [5], В. Гуменюк [6], Л.В. Даниш [7], П. Дунай [8], І.А. Коляда [11], Ю.І. Коляда [11], С.В. Тельнюк [19], М.В. Фока [21] та інші. Однак ґрунтовного розгляду перекладацької діяльності П.Г. Тичини майже не існує. З-поміж теоретико-практичних розвідок, присвячених дослідженню перекладацького доробку П.Г. Тичини варто виділити роботи Ю.Л. Булаховської [2], К. Григоряна [4], Н.П. Заверталюк [9], В.І. Кузьменко [14], М. Мольнара [15], М. Новікової [17], М.В. Фоки [21] та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на низку праць, у яких розглядаються окремі аспекти перекладацької діяльності українського поета, досі не існує об'єктивного та систематичного підходу до ґрунтовного вивчення перекладів П.Г. Тичини з різних мов, що й визначає **актуальність** нашої розвідки.

Формулювання цілей та завдань статті. Мета статті полягає у висвітленні основних аспектів перекладацької діяльності П.Г. Тичини з ура-

хуванням життя та творчості відомого українського поета. Завдання роботи включають аналіз становлення перекладацьких поглядів поета, підґрунтя його діяльності як перекладача, а також визначення основних принципів перекладу, що знаходять своє втілення у роботах П.Г. Тичини.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перекладацькі погляди П.Г. Тичини почали формуватися ще у ранні роки його життя під впливом музичного виховання та знайомства з провідними українськими поетами та письменниками, зокрема з М. Коцюбинським, через молодіжну підпільну організацію, Чернігівське самостійницьке братство [10, с. 167]. Крім того, існує твердження, що після початку Першої світової війни, коли П.Г. Тичина, як студент Київського комерційного інституту, їхав у Саратов, куди перевели його інститут, захворівши в дорозі, потрапив у гості до перекладача та поета В. Самійленка, який, як вважається, підштовхнув митця до перекладацької діяльності та вивчення інших мов [3, с. 495].

П.Г. Тичину варто вважати справжнім поліглотом, адже впродовж свого життя він вивчав багато різних мов та постійно удосконалював свої навички. Ще навчаючись в Чернігівській семінарії у 1907-1913 роках, юнак опанував старослов'янську, старослов'янську, латинську, німецьку та французьку мови. З 1923 по 1934 роки, проживаючи в Харкові, поет оволодів вірменською, грузинською, тюркською. А також у 1926 році вступає у лави Всеукраїнської наукової асоціації сходознавства. Загалом, П.Г. Тичина самостійно вивчив більше двадцяти мов, а п'ятнадцятьма вільно володів [10, с. 169]. Переклади з європейських мов охоплюють поетичні та прозові твори з російської, білоруської та болгарської; менш частотнішими виступають переклади з чеської, польської та сербської. Саме опанування такої великої кількості мов давало змогу перекладачу створювати високохудожні переклади, зберігаючи при цьому не лише зміст, але й образно-естетичну та експресивно-емоційну складові.

Варто зазначити, що П.Г. Тичина творив в епоху великого терору українського народу. Як зазначав В. Стус, поет жив у часи, «що заправили генія на роль блазня; Тичина існує в чотирьох іпостасях: перша – геніальний автор «Арфами, арфами...», романтик, співець Весни, володар сонячних кларнетів; друга – автор низькопробного «Трактор в полі: «Дир-дир-дир», збаналізований і до кінця не вияснений як блазень чи як пародист; третя – орденосець, академік, вчений, міністр; четверта – «геній, змушений стати пігмеем, блазень при дворі кривавого короля» [11, с. 117]. Так, якщо творча діяльність поета та його громадська позиція були налаштовані на панівні принципи тоталітарного сталінського режиму, то в своїй перекладацькій діяльності П.Г. Тичина відчував певну свободу. Так, «яскрава поетична індивідуальність поета поклала відбиток на всьому, що він перекладав» [12, с. 147]. Переклади П.Г. Тичини зробили значний внесок у розвиток історії українського перекладознавства завдяки неповторній поетиці перекладача.

Загалом розквіт та найактивніша перекладацька діяльність П.Г. Тичини припадає на 1920-1930-ті роки. У 1920-1922-х роках він зай-

мався перекладом поеми О. Блока «Троянда й хрест», що виконував для театру, а також пісні М. Горького «Сонце сходить і заходить...». У 1923 році перекладав російських поетів, зокрема вірші «Подивився стрімчак дідуган...» Я. Полонського та «Море» Д. Цертелєва. У 1929 році був включений у альманах «Нова Білорусь» як перекладач білоруських письменників [10, с. 170–171].

П.Г. Тичина широко публікувався в періодичних виданнях, зокрема в часописі «Нова громада» (переклади білоруської поеми «У тюрмі» Я. Коласа та «Вечір» М. Богдановича; переклади вірменського вірша «На червоній на весні» А.М. Акопяна; переклад єврейського вірша «Свіжий вітер» Д. Гофштейна). Також публікації перекладів П.Г. Тичини можна було знайти в харківському виданні «Червоний шлях», в київському часописі «Життя й революція», в часописах «Валіте» та «Східний світ», в епізодичному виданні «Червоні квіти», а також у відомому журналі «Всесвіт» [10, с. 171]. А отже, усі ці джерела свідчать про те, що П.Г. Тичина займався активною перекладацькою діяльністю протягом свого життя, публікуючись на території майже усїєї України. Попри це, переклади митця друкувалися загалом в різних радянських періодичних виданнях, зокрема в «Літературній газеті» можна було побачити переклади вірша «Червона кавалерія» Л. Квітки, «Як цвілась калина...» Я. Купали, «Вітер золотиться» М. Асеева. В урядовій газеті «Вісті ВУЦВК» друкувалися переклади вірша «Лист товаришу Ворошилову» Л. Квітки, а в газеті «Пролетарська правда» – вірш «Пам'ятник» М.Д. Гарцмана. У щомісячному виданні «Радянська література» з'являлися переклади поезії «Моя кохана пахне так...», «Отак буває на початку травня», «Повстання» О. Шварцмана, «Дудочка» Л. Квітка, «Жити вічно» І. Ферера, «Злива під час маніфестації» М. Ушакова, «Батківщині» М. Комісарової, а також цикл віршів «Зелений братик» О. Туманяна [там само]. Зрозуміло, що вірші, які публікувалися в значній кількості в таких виданнях, не суперечили ідеології Радянського Союзу.

У 1930-х роках переклади П.Г. Тичини публікувалися в часописі молодих пролетарських письменників «Молодняк» (наприклад, вірш «Березиль» єврейського поета і драматурга Л. Резніка, «Біси» російського лірика О. Пушкіна, «Зубівка» грузинських поетів Д. Гурамшвілі, «Весна» І. Чавчавадзе, уривок з поеми «Гість і володар» В. Пшавели. Незважаючи на великий доробок у сфері перекладу віршів та прози у 1920-1930-ті роки, самі ж переклади «залишаються поза «мейнстрімом», визначеним неокласиками [18, с. 229].

Основні переклади з літератур народів СРСР П.Г. Тичини увійшли до п'ятого тому «Зібрання творів у дванадцяти томах». Найперший відомий переклад поета – вірш М.Ю. Лермонтова «До*» (1915), тоді як останніми виступають переклади віршів чуваського поета П. Хузангая (1967) [20, с. 415].

Характеризуючи загалом переклади поета, зазначаємо, що він перекладав з двадцяти трьох мов, хоча деякі джерела стверджують, що загальна кількість мов, якими володів поет, становила 40 [16]. П.Г. Тичина звертався до помітних явищ в історії літератури, творів, характерних для діяльності письменника. Найбільше місце в перекладацькому доробку П.Г. Тичини посіда-

ють переклади з російської та вірменської літератур. Переклади П.Г. Тичини з літератур народів СРСР спочатку здебільшого друкувалися в періодиці, пізніше вмішувалися у збірниках та антологіях національних літератур, що видавалися українською мовою, входили вони і до видань власних творів поета [там само].

В ЦДАМЛМ України зберігається іменний фонд П.Г. Тичини № 464, який налічує чимало не надрукованих за його життя перекладів; роботу над деякими з них не завершено. До цього видання включено викінчені переклади з літератур народів СРСР (поетичні, прозові, драматичні) – ті, що друкувалися за життя П.Г. Тичини, і ті, що лишилися неопублікованими. В окремій рубриці подаються деякі з незавершених перекладів, текст яких (або його частину) можна подати як викінчене ціле, та кілька кращих підрядкових перекладів, зроблених самим поетом (більшість цих віршів, крім «Концерту» О. Туманяна та «Міста» Д. Гофштейна, українською мовою не перекладено) [20, с. 415].

Проаналізувавши перекладацьку діяльність П.Г. Тичина загалом, розглянемо різні аспекти дослідження його перекладів.

Відомий дослідник українського художнього перекладу М.В. Стріха у своїй монографії (2006), досліджуючи переклади О. Пушкіна та М. Лермонтова, зроблені П.Г. Тичиною, зазначає, що останній відрізнявся експериментаторством, оскільки його переклади певним чином «продовжують ту барокову традицію, яку започаткував був своїми мовними експериментами Куліш» [18, с. 225]. Значний відбиток на переклади митця мав його творчий потенціал, що відображалось в оригінальній передачі образів оригіналу.

П.Г. Тичина мав у своєму перекладацькому арсеналі значну кількість поетичних творів вірменських поетів. Так, зокрема К. Григор'ян зазначає, що поет навіть звертався до відомого вірменського митця О. Туманяна, де виражав свій захват від його творів, а також зазначав, що перечитував їх не лише в російських перекладах, але й в оригіналах хоча й не у вільному форматі. Український поет вказував на те, що у його бібліотеці містилися майже усі головні твори літератури Близького та Далекого Сходу, що навіть наштотувало його на думку Антологію Вірменської Поезії українською мовою [4, с. 125]. З-поміж вірменських поетів П.Г. Тичина надавав перевагу О. Ованісяну («На Алагяз-горі»), О. Туманяну (цикл віршів «Зелений братику», «Вітер», «Весняне запрошення», «Котикова скарга», «Перший сніг» тощо), В. Алазану («Народження»), А. Акопяну та іншим. Особливо цінував український митець, як стверджує К. Григор'ян, творчість О. Туманяна, що відображається у вірші, присвяченому поетові, в якому ґрунтовно описані особливості життя вірменського поета в межах патріархального села, а також розкривається своєрідність його творчого шляху. При цьому сам український поет використовує вільно вірменські слова у вірші, зберігаючи та передаючи їх звучання українською транскрипцією [4, с. 128]. З великої кількості творів О. Туманяна, український поет перекладав в основному дитячі вірші, в яких виражалась любов до власної батьківщини та сім'ї. Вибір перекладача був продиктований вдалим відбором образів та мовних

засобів для виховання у дітей таких почуттів. Дослідник зазначає, що переклади П.Г. Тичини з вірменської слід вважати найдостовірнішими з усіх перекладів вірменської поезії. Український перекладач не завжди підпорядковувався правилам формального, дослівного перекладу та зазвичай шукав рівноцінні еквіваленти в українській поетичній традиції [4, с. 130]. Наприклад, відтворюючи вірш «Котикова скарга», П.Г. Тичина зберігав не лише ритм та розмір, але й інтонаційні особливості оригіналу, які в перекладі звучать так само динамічно, як і у вихідному тексті. К. Григор'ян висловує, що у своїх перекладах П.Г. Тичина залишається таким же самотнім та оригінальним у перекладах з вірменської, як і у власних віршах. Його інтерес до вірменської поезії не носить зовнішнього, формального характеру, він надихається нею як справжній поет [4, с. 131]. Незважаючи на те, що більшість віршів вірменських поетів відтворено перекладачем за допомогою підрядкового перекладу, його цільові поетичні тексти з вірменської вважаються адекватними для сприйняття україномовною аудиторією.

Окрема увага приділяється дослідженню перекладів О. Пушкіна, виконаних П.Г. Тичиною. Як вважає М.В. Фока, перекладач дуже високо цінував творчість російського поета, стверджуючи, що останній мав значний вплив на світову літературу загалом та українську зокрема [21, с. 448]. З-поміж творів, які український митець перекладав, варто виділити «Нічний зефір», «Зимовий вечір», «Обвал», «Біси», «В мене звечора Леїла...», «Казка про царя Салтана» тощо. Більшість творів було опубліковано у видавництві «Держлітвидав УРСР». Перекладач намагався точно відтворити зорово-звукові враження оригіналів, живописною образністю й музичною насиченістю оригіналів, однак іноді вдається до власної інтерпретації оригіналу та музично-живописних неточностей, що пояснюється прагненнями перекладача зберегти ритмомелодику віршованих творів, їх зміст та естетичне враження [21, с. 451]. Отже, дослідниця стверджує, що український поет-перекладач чітко декодує творчу своєрідність О. Пушкіна, виражену у його творах. П.Г. Тичина володіє ідентичним відчуттям слова, що поєднує музичні та живописні елементи. Певні неточності у передачі поезії російського лірика пов'язані з прагненням зберегти ритмомелодику вихідних текстів.

О.Г. Крушинська, аналізуючи відтворення особливостей дискурсу французького символізму на основі творів П. Верлена у перекладі П.Г. Тичини, зазначає, що перекладач звертається до французької поезії у 1920-х роках, відтворюючи творчу манеру П.Ж. Беранже, А. Ле Браз, П. Верлена [13, с. 137]. Переклади поетичних творів П. Верлена, здійснені П.Г. Тичиною, засвідчують намагання останнього засвоїти звукописну техніку французького поета з доданням їй до своєї власної. П.Г. Тичина використовує у цільовому тексті музичні ефекти, наділені суґестивною силою звуків. Дослідниця наголошує, що досягнення за допомогою фонологічних засобів суґестивності першотвору – це один з перекладацьких принципів П.Г. Тичини [13, с. 143]. Крім того, перекладач поєднує мовні ресурси романтичної та неромантичної, народно-пісенної

традицій української поезії задля передачі символізму та поетичної мелодики творів П. Верлена. Саме яскрава ефонічність останнього лягає в основу дискурсу символізму української поезії.

Вивчаючи проблеми художнього перекладу на основі творчості П.Г. Тичини, В.І. Кузьменко стверджує, що художнім перекладам українського митця властива «висока поетична культура, уміння зберегти і передати найскладніші ритміко-мелодійні особливості першотвору» [14, с. 127]. Перекладач відстоював принцип адекватності у своїх перекладах, що відображалось у збереженні змісту твору, віршованої форми, тону, ритму, мелодійності. Разом з тим, П.Г. Тичина схилився до використання «переспіву» та часто «переповідав» вихідний текст, спираючись на власну стилістичну манеру, що втілюється в низці оказіоналізмів, метафор, які використовував П.Г. Тичина, насамперед, як поет. В.І. Кузьменко, проінтерпретувавши переклади українського поета з європейських мов, виділяє такі його перекладацькі принципи: а) варто перекладати лише твори високохудожні; б) необхідно передавати суть оригіналу, а не букву; в) щоб створити адекватний переклад, потрібно знати всю творчість автора на фоні епохи, знати історію його країни, побут, традиції та звичаї народу, його культуру; г) перекладач мусить засобами рідної мови передати твір так, щоб читач сприймав його як оригінальний текст, а не інтерпретацію і мав повне уявлення про нього; д) необхідність творчої спорідненості перекладача з автором оригіналу та доцільність особистих стосунків інтерпретатора з автором-сучасником [14, с. 129]. Таким чином, П.Г. Тичина був націлений на передачу як

формальної, так і змістовної сторони оригіналів, ґрунтуючись на вивченні творчості окремого автора, з яким працює перекладач. Тоді як духовна спорідненість перекладача та поета / письменника виступає запорукою адекватного в усіх відношеннях цільового тексту відносно вихідного.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проаналізувавши діяльність відомого українського перекладача П.Г. Тичини, варто висновувати, що останній відрізняється від інших перекладачів 1920-х-1930-х років активною перекладацькою діяльністю, що виражається як у кількості, так і у якості. Значний відбиток на перекладах П.Г. Тичини залишила його музична, художня діяльність, а також власна поетична творчість. Тичина як перекладач намагався «ужитися» в образ автора, якого він перекладав, зрозуміти інтенції та почуття останнього, зберігши при цьому жанрово-стилістичне та змістове наповнення вихідного тексту. Вражаючим залишається та кількість мов, з якої перекладав митець. Незважаючи, що багато творів було відтворено за допомогою підрядкового перекладу, перекладачу вдавалося зробити цільовий текст адекватним для сприйняття цільовою аудиторією навіть інколи з привнесенням власних суб'єктивних елементів у поетичний твір.

Перспективи подальших досліджень вбачаються в аналізі різних аспектів перекладацької діяльності П.Г. Тичини, зокрема вивченню перекладів творів дитячої літератури з різних мов, зокрема російської та вірменської, що дасть змогу впевнитись у майстерності перекладача передавати не лише серйозні образи «дорослої» поезії, але й простий наратив, притаманний дитячим творам.

Список літератури:

1. Барка В. Відхід П. Тичини // Українське слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст. Київ : Рось, 1994. 703 с.
2. Булаховська Ю.Л. Творчість Павла Тичини і польська література. Київ : Т-во «Знання УРСР», 1989. 48 с.
3. Гнатюк М., Громовенко Л., Семака Л., Павленко Ю., Скорульська Р., Стус Д., Удовик С. Сто найвідоміших українців. Київ : Орфей; Москва: Вече, 2002. 580 с.
4. Григорьян К. Павло Тычина и Ованес Туманян. *Известия Академии наук Армянской ССР*. 1946. № 11-12. С. 125–131.
5. Губар О. Павло Тичина: Літературно-критичний нарис. Київ : Радянський письменник, 1981. 257 с.
6. Гуменюк В. Творчість Павла Тичини в контексті мистецьких віянь його доби. *Дивослово*. 2005. № 4. С. 57–61.
7. Даниш Л.В. Роль П. Тичини в суспільному житті та культурному розвитку України. *Література та культура Полісся*. 2009. Вип. 51. С. 181–190.
8. Дунай П. Павло Тичина – знакова постаць розчахнутої доби. *Українська мова та література*. 2004. № 19. С. 3–9.
9. Заверталюк Н.П. Тичина – перекладач Христо Ботева. *Всесвіт*. 1961. № 6. С. 63–64.
10. Коломієць Л.В. Український художній переклад та перекладачі 1920-30-х років: матеріали до курсу «Історія перекладу»: навчальний посібник. Вінниця : Нова Книга, 2015. 360 с.
11. Коляда І.А., Коляда Ю.І. Павло Тичина / худож.-оформлювач Л.П. Вировець. Харків : Фоліо, 2015. 120 с.
12. Кочур Г. Здобутки та перспективи // Література та переклад: Дослідження. Рецензії. Літературні портрети. Інтерв'ю / упоряд. А. Кочур, М. Кочур; передм. І. Дзюби, Р. Зорівчак. Київ : Смолоскип, 2008. Т. 2. 560 с.
13. Крушинська О.Г. Відтворення особливостей дискурсу французького символізму у перекладі П. Тичини. *Проблеми семантики слова, речення та тексту*. 2014. № 32. С. 136–144.
14. Кузьменко В.І. Проблема художнього перекладу в літературознавчій концепції Павла Тичини. *Література та культура Полісся. Серія «Філологічні науки»*. 2016. Вип. 82(6). С. 124–130.
15. Мольнар М. Павло Тичина – перекладач чеських та словацьких пісень. *Дукля (м. Прага)*, 1978. № 12. С. 20–21.
16. Фиалко Д. Непростой Тычина: что кроется в личности выдающегося поэта. *Espresso*. 2016. URL: https://ru.espresso.tv/article/2016/01/27/neprostoey_tychyna_chno_kroetsya_v_lychnosty_vydayuschegosya_poeta (дата звернення: 30.08.2019).
17. Новікова М. Перегук у віках. О.С. Пушкін в перекладах П.Г. Тичини. *Радянське літературознавство*. 1975. № 1. С. 64–69.
18. Стріха М.В. Український художній переклад: між літературою і націєтворенням. Київ : Факт – Наш час, 2006. 344 с.
19. Тельнюк С. Павло Тичина: Бібліографічна повість. Київ : Молодь, 1979. 336 с.
20. Тичина П.Г. Зібрання творів: у 12 т.: Худож. твори: Т. 1–7 / упоряд. та приміт. Н.П. Чамати; ред. Б.І. Олійник. Київ : Наук. думка, 1983. Т. 5. Кн. 2: Переклади, 1986. 632 с.
21. Фока М.В. Синтетичні образи О. Пушкіна в перекладі П. Тичини. *Наукові записки КДПУ ім. В. Винниченка. Серія : філологічні науки*. 2011. № 95(1). С. 447–452.

References:

1. Barka, V. (1994). Vidkhid P. Tychyny // Ukrainske slovo. Khrestomatiia ukrainskoi literatury ta literaturnoi krytyky XX st. [Departure of P. Tychyna // Ukrainian word. Readings of Ukrainian Literature and Literary Criticism of the 20th Century]. Kyiv: Ros., 703 p. (in Ukrainian)
2. Bulakhovska, Yu.L. (1989). Tvorchist Pavla Tychyny i polska literatura. [Pavel Tychyna's Artistic Activity and Polish Literature]. Kyiv: "Znannya SRSR", 48 p. (in Ukrainian)
3. Hnatyuk, M., Hromovenko, L., Semaka, L., Pavlenko, Y., Skorulska, R., Stus, D., & Udovik, S. (2002). Sto naividomishykh ukrainsiv [One hundred of the most famous Ukrainians]. Kyiv: Orfey; Moskva: Veche, 580 p. (in Ukrainian)
4. Grigoryan, K. (1946). Pavlo Tychyna i Ovanes Tumanian [Pavel Tychina and Hovhannes Tumanyan]. *Yzvestiya Akademyy nauk Armianskoi SSR*, no. 11-12, pp. 125–131. (in Russian)
5. Gubar, O. (1981). Pavlo Tychyna: Literaturno-krytychnyi narys. [Pavel Tychyna: literary critical essay]. Kyiv: Radyanskiy Pysmennyk, 257 p. (in Ukrainian)
6. Humeniuk, V. (2005). Tvorchist Pavla Tychyny v konteksti mystetskykh viian yoho doby [Creativity of Pavel Tychyna in the Context of Artistic Trends at the Age of his Activity]. *Dyvoslovo*, no. 4. pp. 57–61. (in Ukrainian)
7. Danish, L.V. (2009). Rol P. Tychyny v suspilnomu zhytti ta kulturnomu rozvytku Ukrainy [The role of P. Tychyna in public life and cultural development of Ukraine]. *Literatura ta kultura Polissia*, issue 51, pp. 181–190. (in Ukrainian)
8. Dunai, P. (2004). Pavlo Tychyna – znakova postat rozchakhnutoi doby [Pavel Tychyna – a prominent figure of the dark literary age]. *Ukrainska mova ta literatura*, no. 19, pp. 3–9. (in Ukrainian)
9. Zavertalyuk, N.P. (1961). Tychyna – perekladach Khrysto Boteva [Tichina – the translator of Hristo Botev]. *Vsesvit journal*, no. 6, pp. 63–64. (in Ukrainian)
10. Kolomiets, L.V. (2015). Ukrainyskyi khudozhnii pereklad ta perekladachi 1920-30-kh rokiv: materialy do kursu «Istoriia perekladu»: navchalnyi posibnyk [The Ukrainian Artistic Translation and Translators of the 1920s-30s: Materials to the Course of the Translation History: a textbook]. Vinnytsia: Nova Knyha, 360 p. (in Ukrainian)
11. Kolyada, I.A., & Kolyada, Yu.I. (2015). Pavlo Tychyna [Pavel Tychyna]. Kharkiv: Folio, 120 p. (in Ukrainian)
12. Kochur, G. (2008). Zdobutky ta perspektyvy [Achievements and Prospects]. *Literatura ta pereklad: Doslidzhennia. Retsenzii. Literaturni portrety. Interviu*. Kyiv: Smoloskyp, T. 2. 560 p. (in Ukrainian)
13. Krushinskaya, O.G. (2014). Vidtvorennia osoblyvostei dyskursu frantsuzkoho symbolizmu u perekladi P. Tychyny [Reproduction of the features of the discourse of French symbolism in P. Tychyna's translation]. *Problemy semantyky slova, rechennia ta tekstu*, no. 32, pp. 136–144. (in Ukrainian)
14. Kuzmenko, V.I. (2016). Problema khudozhnoho perekladu v literaturoznavchii kontseptsii Pavla Tychyny [The Problem of the Artistic Translation in Pavel Tychyna's Literary Works]. *Literatura ta kultura Polissia. Seriia «Filolohichni nauky»*, vol. 82(6), pp. 124–130. (in Ukrainian)
15. Molnar, M. (1978). Pavlo Tychyna – perekladach cheskykh ta slovatskykh pisen [Pavel Tychyna – the Translator of Czech and Slovak songs]. *Duklia*, no. 12, pp. 20–21. (in Ukrainian)
16. Fialco, D. (2016). Neprostoi Tychyna: chto kroetsia v lychnosty vydaiushchehosia poeta [Difficult Tychyna: What Hides Inside an Outstanding Poet // Ekspreso. Retrieved from: https://ru.espresso.tv/article/2016/01/27/neprostoitychyna_chno_kroetsya_v_lychnosty_vydayushchegosya_poeta (access date: 08.30.2019). (in Russian)
17. Novikova, M. (1975). Perekuk u vikakh. O.S. Pushkin v perekladakh P.H. Tychyny [Call from the Past. O.S. Pushkin in P.G. Tychyna's translations]. *Radianske literaturoznavstvo*, no. 1, pp. 64–69. (in Ukrainian)
18. Striha, M.V. (2006). Ukrainyskyi khudozhnii pereklad: mizh literaturoiu i natsiietvorenniam [The Ukrainian Artistic Translation: between literature and nationformation]. Kyiv: Fakt – Nash Chas, 344 p. (in Ukrainian)
19. Telnyuk, S. (1979). Pavlo Tychyna: Bibliografichna povist [Pavel Tychyna: A Bibliographical Story]. Kyiv: Molod, 336 p. (in Ukrainian)
20. Tychyna, P.G. (1983). Zibrannia tvoriv: u 12 t.: Khudozh. tvory: T. 1–7 [The Collection of Works: in 12 volumes: Artistic works: Vol. 1-7]. Kyiv: Naukova Dumka. T. 5. Vol. 2: Translations, 632 p. (in Ukrainian)
21. Foka, M.V. (2011). Syntetychni obrazy O. Pushkina v perekladi P. Tychyny [Synthetic images of O. Pushkin translated by P. Tychyna]. *Naukovi zapysky KDPU im. V. Vynnychenka*, no. 95(1), pp. 447–452. (in Ukrainian)